

Hannaleena Immonen

Pieni
matkalaukkumies

Nemo

Suomen tietokirjailijat ry on tukenut kirjoitustyötä.
© Hannaleena Immonen ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2025

ISBN 978-951-1-48877-4

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2025

Kun lapsi kysyy puhelimesta, ”Hei koska sä tuut taas meille!” jotain lämmintä hulvahtaa sydämessäni. Hän on tyytyväinen lastensuojelun asiakas, joka ei tunne häpeää. Mikäli en suojelisi lapsia työkseni, olisin monta pienen ihmisen halausta köyhempi. Hiuksissani olisi harvemmin ruokaa, eikä korvissani kaikuisi useinkaan ilon naurua tai surun itkua. Päivän päätteeksi eivät poskiani pitkin valuisi omat tai toisen kyynleet. Pienen pienet varpaat ovat suuren suuri syy tehdä lastensuojelutyötä. Jos minulla olisi pöytälaatikossani kultakirjaimia, lisäisin niitä yhteiskuntatieteiden maisterin tutkintotodistukseeni niin kauan, että siinä lukisi: lapsen suojeleminen ja hänen edustaan huolehtiminen ovat sosiaalityöntekijän herkimmät kunniatehtävät.

Esiinnyn kirjassa omana itsenäni ja omalla nimelläni. Tekstissä kuvatut tapahtumat, kollegat ja kaikki muut henkilöt ovat sen sijaan nimiään myöten täysin fiktiivisiä. Yksikään kirjan hahmoista ei ole todellisesti lastensuojelun asiakaslapsi tai vanhempi. Tässä kirjassa esiintyvien henkilöiden tarinat ovat syntyneet lastensuojelutyössä tapahtuneiden lukuisten aitojen kohtaamisten ja sosiaalisten ilmiöiden inspiroimana.

Omistan tämän kirjan... sinulle.

Sisällys

Prologi.....	9
1. Lupaus.....	10
2. Laukku täynnä henkseleitä.....	13
3. Väärinymmärretyt.....	18
4. Mystinen hiljaisuus.....	22
5. Muistijälki.....	24
6. Nella, reipas kesämekkotyttö.....	26
7. Sisukasta rakkautta.....	32
8. Jäähtyvän elämän tuoksu.....	35
9. Älä pliis vie mua laitokseen.....	40
10. Kultainen nuoruus.....	46
11. Kaksi Teslaa.....	50
12. Tyttö ja koira.....	54
13. Katja.....	59
14. Uolevin iso ikävä.....	62
15. Poliisista, päivää.....	69
16. Verisesti loukattu.....	72
17. Tavoittamaton rauhan rytmi.....	78
18. Yksi valtavan kokoinen mutta.....	82
19. Edith.....	86
20. Vitosen euron seteli.....	88

21. Kissa pöydälle	92
22. Teho-osasto	95
23. Kaikki ei aina ole miehen vika	100
24. Tommi.....	105
25. Elina	113
26. Susanna.....	116
27. Rakas ruutuvihko	119
28. Entäs Moha.....	123
29. Nuori Wellerman	129
30. Sossuriepu	135
31. Mitä pienemmät varpaat, sitä suuremmat huolet	139
32. Revontulet ja elämänjano	143
33. Takaisin Helsinkiin.....	147
34. Stadin huoltsikat	149
35. Keskiluokkaiset silmäluomet	152
36. Boat on the River	155
37. Maailman paras juttu	159
38. Mamma Mia.....	164
39. Kanelilta tuoksuva vauva	171
40. Elämän kuokkavieras	175
41. Ikuisuuteen kirjoitettu vapaapäivä	177
42. Ensimmäinen ja viimeinen puhelu.....	180
Kiitokset	183

Prologi

Kontulan esikeväässä pilkahteleva auringonvalo himmenee, kun astun raollaan olevasta ovesta pimeään eteiseen. Katson pölyiseltä tuntuvaa kodin henkeä syvälle silmiin. Salaisuus on tietämättäni asunut täällä jo jonkin aikaa. Havaitsen harmautta ja haurautta, jollaista en tässä perheessä ole aiemmin kokenut. Lasken laukuni tuolille ja kiskaisen hupparini vetoketjun tiukemmin kiinni. Silmäilen nopeasti ympärilleni etsien minulta piilotettuja totuuksia. Rehellisen retkahduksen sävyt lymyilevät oluttölkeissä, sätkän jämissä ja tiskipöydällä olevien ruiskujen seassa. Kaikkialla tuoksuu kukka, mutta missään ei näy ruusuja. Syyllisyys ja häpeä ovat aistittavissa heiveröisen äidin katseessa, joka suuntautuu ohitseni. Haluaisin tynnyttää hänen tärisevät kätensä toivon ja lohdun avulla. Kuiskata kohti vallitsevaa pimeää, miten paljon häpeän omaa sokeaa pistettäni tämän totuuden suhteen. Hiljainen avunpyyntö on neljän sanan mittainen. ”Kiitti, et sä tulit.”

1. Lupaus

”Sun pitää viedä mun lapsi pois täältä. En aio, haluu tai pysty oleen vetämättä. Poika ansaitsee parempaa. Mut lupaa mulle, et mä saan sen viel joskus takas, koska ilman poikaa mulle ei jää yhtään mitään tähän elämään. Lupaa!”

Lupauksen sijaan vaikenen. Pienen pojan äidin olemus on läpikuultavan kalpea ja hikipisarainen. Hän vilkuilee ylitseni vasemmalle, oikealle ja vielä kerran vasemmalle. Hänen katseensa vaeltaa levottomasti pitkin asuntoa. Se lipuu kohti keittiön ikkunalaudalle unohdettua kuihtunutta ruukkukasvia ja joskus onnellisia kaakaohetkiä valaissutta joulukynttelikköä, jossa palaa lähes jokainen valo. Mutta mitkään valaisimet eivät tänään toisi riittävästi kirkkautta tähän maaliskuisen murheemme pimeyteen. Äiti pyyhkii keittiön likaista ruokapöytää hermostuneesti kämmenellään, jonka selässä näen tummanpunaisia pistemäisiä jälkiä. Äiti kuivaa kyyneleitä kasvoiltaan. Huoneilmasta tuntuu kadonneen melkein kaikki toivo. Ehkä siksi hän ei huomaa osoittavansa juuri varsin suurta vahvuutta pyytäessään heikoimmalla hetkellään lapselleen apua. Yritän katsoa häntä silmiin, mutta elämää nähnyt katse piirtyy seinään, jossa näkyy viisivuotiaan taiteilema

väriliidulla tehty sydän. Se luo yllemme pienen ja toiveikkaan kajastuksen lohdusta. Minä näen sen, toivottavasti hänkin.

Lastenhuoneen likaisessa ovenkahvassa roikkuvat henkselit ja Turtles-reppu. Äiti ottaa vertyneet henkselit käteensä ja puristaa niitä nyrkkiensä sisällä rintakehäänsä vasten. Havaitsen hymynkareen hänen kapeilla kasvoillaan. Hänen elämänsä kirkkain ja viattomin valo löytyy tuon oven takaa. Se on yhä unessa, mutta valmiina säteilemään vilpittömyyttä tämän muutoin harmaan todellisuuden ylle. Suljen silmäni tunteiltani sekunnin kymmenykseksi, jotten antaisi kyyneleilleni mahdollisuutta, saati ylitsevuotavaa valtaa. Ne veisivät mukanaan osan viranomaisen vakuuttavuudesta, jota juuri nyt tarvitaan. Tiedän, miten paljon Katja välittää pojastaan. Pidän itseäni etuoikeutettuna, sillä olen saanut nähdä heidän välisensä rakkauden. Korviini on kantautunut omanlaisensa ja kaunis lälläkieli. Se on jonkinlaista vanhemmuussuukkojen ja pienen pojan kikatuksen alle hukkuvaa puhetta. Sitä kuultuani olen uskonut, tai kenties itselleni vain uskotellut, ettei mikään saisi Katjaa palaamaan arkeen, jossa puhutaan sammaltaen.

Vuosi sitten sain myötäelää hetken, jolloin Uolevi oli pakannut matkalaukkunsa ja palannut sijaisperheestä Katjan luokse, takaisin heidän yhteiseen kotiinsa. Tuossa hetkessä näin kahden silmäparin kostuvan hymystä, sillä Uolevi uskalsi jälleen hakea turvaa äitinsä sylistä. Hiljennyin onnesta, sillä kummaltakaan heistä, ehkä jopa keneltäkään meistä, ei puuttunut enää mitään. Katjan ja Uolevin välinen rakkaus on sisukasta ja kaunista. Omalla tavallaan kummallekin, se on myös ainutta.

Katjan rohkean avunpyynnön jälkeen emme hetkeen löydä tai tarvitse sanoja, sillä meitä molempia puhuttelee jo yhteisesti jaettu hiljaisuus. Huomaamme pian istahtaneemme lattialle, vie-

rekkäisille tahoillemme. Totuus on vihdoin riittävän paljas ja hiljaisuus sopivan turvallinen. Sisällä poltettu tupakka sammuu jättäen savuvanan yllemme. Stendarin kilke muistuttaa minua pienen matkalaukun lukon äänestä. Tulevat tupakat kääriytyvät rizloihinsa rapisten. ”Kai sä uskot, et mä rakastan tota poikaa ihan saatanan paljon?” Otan Katjaa hänen tärisevästä kädestään kiinni, ja vastaan hänelle itähelsinkiläiseen asvalttiin paiskatulla sydämelläni, että kyllä minä uskon. ”Lupaatko, että siitä huolehditaan hyvin sillä aikaa, kun en ite siihen pysty?”

Lupaan.

2. Laukku täynnä henkseleitä

Pojan hartiat ovat vasta viisivuotiaat, eivätkä ne saisi olla liiallisen kaipuun kaventamat tai aikuisten huolten heikentämät.

Olen nimennyt Uolevin mielessäni pieneksi matkalaukkumieheksi. Hänellä on tapana pakata lelujaan omaan pieneen laukuunsa ja lähteä niiden kanssa mielikuvitusmatkalle. Viimeisin matkakohde oli ollut Aurinkomaa, jossa lapset saavat syödä jätskiä niin paljon kuin heidän masuihinsa mahtuu. Uolevi Pertunpoika on pakannut ja purkanut laukkuaan maailmassa, jossa hänen pelkonsa eivät ole koskeneet tarujen mörköjä tai huvipuistojen kummituksia. Hän on kohdannut laiminlyöntiä, jollaista yhdenkään lapsen ei kuuluisi kokea. Suren hänen liian varhaista elämänviisauttaan, sillä se on syntynyt vääränlaisesta osallisuudesta aikuisten elämään. Uolevin elämässä on ollut vaihe, jossa hän on joutunut nukahtamaan ilman vetureista tai poliisianskareista kertovia iltasatuja. Se oli Katjan edellisen retkahduksen aikoihin, kun hän erosi Uolevin isästä, Pertusta. Uolevi oli tuolloin kolmevuotias. Kun nämä seikat tulivat Uolevin silloisen sosiaalityöntekijän tietoon, muodostui Uolevin matkakohteeksi helsinkiläinen sijaisperhe. Hänestä oli yhtäkkiä tullut ylimääräi-

nen kulkijapoika molempien vanhempiansa elämässä. Lapsi, joka ei mahtunut äitinsä huumeekatkuiseen elämään, muttei myöskään isänsä Ruotsiin kohdentuviin muuttosuunnitelmiin.

Tänään tuo huoneessaan nukkova viisivuotias poika ei vielä tiedä, että hänen kodissaan vallitseva hiljaisuus tulee puhkeamaan hänen itkuunsa. En haluaisi kuulla Uolevin itkua, sillä sen mollivoittoinen melodia kertoisi toistuvista hylkäämisen kokemuksista ja tunteesta, ettei hän taaskaan mahtuisi äitinsä elämään. Uolevin silmät ovat ennenkin täyttyneet lastensuojelun kyynelistä. Ne ovat sellaisia surun pisaroita, joilla lapsen puhdas sielu pyrkii poistamaan aikuisen huolimaailman itseltään. Nuo kyynleet vuotaisivat pitkin hänen poskiaan, kun pakkaisimme yhdessä hänen lelunsa pieneen ruskeaan matkalaukkuun. Näen eteisessä lähes siluetinomaisen varjon Katjasta, joka heittelee Ikea-kassiin Uolevin tavaroista kylpyankan, mustikkashampoon, Batman-kylpyviitan ja pyjaman. Naulakosta hän kurkottaa käsivarsilleen pahvilaatikon, jossa on toisiinsa kietoutuneita olkaimia. Katja kaataa koko nivaskan sellaisenaan kassiin. Uolevilla on aina henkselit, kuten hänen isälläänkin työmiehen housuissaan. Parhaalla ja ainoalla isällään, jota Uolevi ihailee ja ikävöi. Kysyn Katjalta, voisinko auttaa häntä pakkaamaan Uolevin tavaroita. Saan vastaukseksi olan kohautuksen ja aivastuksen, jonka jälkeen hänen nenästään vuotaa verta.

Menen keittiöön ja avaan verhot, jotka ovat tiukasti kiinni. Ehkä niiden tarkoitus on sulkea lohduuton ulkomaailma tämän kodin tavoittamattomiin. Tiskipöydällä on likaisia astioita. Jos-sain siellä piilevät myös Uolevin eiliset tai toissapäiväiset aamiaismurot. Kaadan ne pois, ja tiskaan hänen Ferrari-kulhonsa puhtaaksi. En haluaisi nähdä kaikkea sitä, mihin silmäni jatkuvasti

osuvat. Viime viikolla havaitsin tiskipöydällä pinttynyttä mansikkahilloa, mutten vielä jälkiä suoneen pistetystä äitiydestä.

Katja pistäytyy keittiössä. ”Ihan turha alkaa puhuu mulle mistään katkoista, en oo aatellu lähtee. Ja ennenku kysyt, ni Perttu ei saletisti ota poikaa. Se on siellä Ruotsissa, ja sil on uus rouvaki siinä, eli Uolevi lähtee nyt sun mukaan mihin tahansa parempaan perheeseen.” Katjan sanat liikuttavat. Ne koskettavat yhtä vahvasti mieltäni kuin Uolevin pieni ja hento käsi yhtäkkiä kylkeäni. Uolevi on herännyt.

Hänen hymysä valaisee hetkeksi koko keittiön, kun hän halaa minua ja jalalta toiselle hypähdellen esittelee uusia autohenkseleitään. Ne ovat hänen pyjamahousuissaan yhdellä klipsillä kiinni. Uolevi astelee liian tottuneesti tölkkien ylitse. Hän kapuaa tuolilleen ja asettelee Hentta-nallen viereensä istumaan. Uolevi ohjeistaa nallea pysymään paikoillaan koko aamupalan ajan, ”soosoo”, ja antaa sen resuiselle poskelle koväänisen suukon. Katja siirtyy hatarin askelein laittamaan Uoleville kaakaota ja tuoreita muroja. ”Murlot pitää syödä pöydän luona”, ohjeistaa tämä suloinen ärrää harjoitteleva poika, ja taputtaa pulleilla sormillaan vatsaansa. Hänellä on yllään keltainen Puuha-Pete-paita, jonka printti on jo kulunut, sillä se on hänen lempipaitansa. Silmäni kostuvat, kun katson punertavahiuksista Uolevia, jonka katse viivähtää tottuneen huolestuneesti äidissään. Hän hieroo silmiään ja rapsuttaa sormillaan rohtuneita huuliaan. Sitten hän hihkaisee aivan kuin ilmapiiriä tunnustellen, ”Ullevi rlakastaa äitiä”, jonka jälkeen hän nappaa nallen syliinsä ja hymyilee varovasti. Kikkaroita hiuksiaan hän haroo sormillaan, jotka ovat vaivihkaa pistäytyneet maitoisessa murokulhossa.

Katja vastaa Uolevin rakkauteen halaamalla häntä pitkään ja tiukasti. ”Äiti on niin ylpeä Uolevista. Niin ylpeä. Äidin ikioma ja

rakas Uolevi”, hän sanoo ja katsoo poikaansa syvälle silmiin tämän poskia silittäen. Uolevin katseessa on jonkinlaista tukahdutettua tai luvanvaraista toivoa. Sellaista, mitä ei voisi sanoa ääneen, ettei äidille tulisi paha mieli. Äidin kasvoilla on urhollisuuden taakse naamioituvaa surua. Sitä hän ei puolestaan voisi ääneen myöntää, ettei Uoleville tulisi paha mieli. Uolevi kysyy minulta huokaisten, olemmeko lähdössä matkalle. Hän on herkkä ja tarkkasilmäinen poika, joka on huomannut eteisessä avoinna olevan Ikea-kassillisen hänen lempitavaroitaan. ”Tänään emme ole lähdössä Aurinkomaahan”, sanon Uoleville, joka on juossut jo laittamaan ähisten ja puhisten kenkiä väärin jalkoihinsa.

Katjan nostaessa Uolevia syliinsä näen tuoreita viiltojälkiä hänen käsivarsissaan. Viillot kertovat epätoivosta ja elämisen pelosta. Eivät niinkään kuoleman toiveesta, Katja sanoi minulle joskus aiemmin. En tiedä uskonko häntä, sillä tiedän hänen kävelleen kerran junaradalla. Ehkä hän odotti maitojunaa, joka palauttaisi hänet aikaan ilman päihteitä, tai Pendolinoa, joka päättäisi hänen yhteiselämänsä niiden kanssa.

Viiltävien muistojen keskellä näen pienen matkalaukkumiehen kurkistavan Ikea-kassiin tehden inventaariota henkseleistään. Hän siirtää niitä sänkynsä alta hakemaansa ikiomaan matkalaukkuunsa, johon ei kovin montaa lelua mahdu. Se on jo täynnä huolia ja murheita, joita tämä pieni ihminen on tottunut kantamaan mukanaan. Uolevi nostelee pöksyjään ja henkseleitänsä todeten yhtäkkiä, että muroista tuli hänelle masu kipeäksi. Hän jatkaa urheasti pakkaamista ja asettelee kapsäkkiinsä poliisiauton, veturin, suurennuslasin ja taikasauvan. Niiden viereen hän asettelee pikkuriikkisen pehmolelun, Herra Hamsterin. Sen hän peittelee hellästi suukottaen nenäliinan alle. Isin vanhan ja puhki kuluneen lompakon Uolevi käy laittamassa lattialta löytä-

miensä sammareiden takataskuun. Aivan kuten isänsäkin tekee. ”Tuonne noin minä laitan, minä itse!” Uolevi puhelee osin itseksseen, osin minulle ja Katjalle. Hän kertoo aivan liian reippaalla nuotilla olevansa tänään lähdössä vain vähäksi aikaa kilttien velhojen saarelle. Siellä ei masu olisi koskaan aamuisin kipeä. Sen sanottuaan hän kiipeää takaisin sänkyynsä ja piiloutuu peiton alle. Katja menee Uolevin huoneeseen hänen perässään ja ottaa hänet syliinsä. Uolevi kysyy äidiltään, onko hän suruisa. Katja pudistaa päätään ja kertoo jättävänsä Uolevin kauniisiin kiharoihin hiukan äidin omaa kyynelhoitoainetta. Katson pyjamapöksyistä poikaa ja vieroitusoireista kärsivää äitiä. Näen heidän välillään hyvin paljon rakkautta. Uolevin vyötäisillä roikkuvat henkselit kertovat samalla siitä, että hänen pienet olkapäänsä ovat liiaksi surun kaventamat.

Illalla nukkumaan käydessäni silmiäni kirvelee, sillä niihin jäi polttava näky yksinäisen oloisesta, mutta urhoollisesta Uolevista vastaanottoperheen välipalapöydässä. ”Otatko vielä yhden letun”, kysyi häneltä perhehoitaja Sirpa, jolloin Uolevi katsoi minua ikään kuin lupaa pyytäen. Aivan kuin hän ei olisi tiennyt, ollako talossa kuokka- vai kutsuvieraana. Minun silmissäni hän on aina ihan minkä tahansa välipalapöydän kunniavieras. Olen surullinen Uolevin puolesta. Hänen äitinsä päihteettömyys kesti liian vähän aikaa. Yhteistä arkea he ehtivät elää Uolevin kotiinpaluun jälkeen kaksitoista uutta kuukautta. Yhden kesän, yhden talven. Vain yhden joulun.